

Σπύρου Φασούλα

Δικηγόρου – Ιστορικού Ερευνητή

ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΠΡΟΚΑΛΕΣΑΝ ΤΗΝ ΝΑΥΜΑΧΙΑ ΤΟΥ ΝΑΥΑΡΙΝΟΥ

ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΘΕΩΡΗΣΗ



Α' Εισαγωγή

Πριν δούμε σε ποιά κατάσταση βρίσκονταν, πριν την ναυμαχία του Ναυαρίνου, οι δύο εμπόλεμοι, το “de facto” δηλαδή αναγνωρισμένο από την η Αγγλία, ήδη από το 1823, ελληνικό κράτος και ο τουρκοαιγυπτιακός στρατός και στόλος. Πριν αναλύσουμε τους λόγους που προκάλεσαν αυτή την ναυμαχία. Θεωρώ σκόπιμο να παραθέσω τις κρίσεις ορισμένων ιστορικών, όσον αφορά τα γεγονότα που έπαιξαν πρωτεύοντα ρόλο στον επιτυχή για τους Έλληνες πόλεμο της ανεξαρτησίας, αλλά και για την επίδραση που είχε η αντοχή της «Ελληνικής Επανάστασης» στην αλλαγή πλεύσης, τόσο των μεγάλων ευρωπαϊκών «Δυνάμεων», όσο και της ευρωπαϊκής διπλωματίας :

Μαρκ Μαζάουερ (Καθηγητής ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια) εφημερίδα «Καθημερινή» 10 Οκτωβρίου 2020 : «Τι κράτησε τον πόλεμο του 1821; Η ανθεκτικότητα της ελληνικής κοινωνίας. Πως κράτησε η Ελλάδα μέχρι τη Ναυμαχία του Ναυαρίνου, το 1827; Ποιος έδωσε χρόνο στην Ευρώπη να αντιδράσει στην πολιορκία του Μεσολογγίου; Ο απλός λαός»

Εντγκάρ Κινέ (Γάλλος φιλόσοφος και πολιτικός) : «Την απαρχή της εθνικής τους ζωής οι Έλληνες, που συχνά τους κατηγορούν πως την απόκτησαν από ευεργεσία, τη χρωστάνε στον ίδιο τον εαυτό τους. Στάθηκε έργο των χεριών τους. Η Ευρώπη επενέβη έπειτα από εφτά μονάχα χρόνια»

Πιέρ Λεμπρέν (Γάλλος ιστορικός και διανοητής) : «...Τα κανόνια του Ναυαρίνου άνοιξαν μια καινούργια περίοδο , αναγγέλλοντας το θριαμβευτικό ανέβασμα της κοινής γνώμης που υψώνεται πάνω από τους θρόνους και γίνεται για πρώτη φορά πραγματική βασίλισσα , έχοντας στην διάθεσή της στόλους και κανόνια και δίνοντας διαταγές στους Ναυάρχους».

Δημήτρης Φωτιάδης (ιστορικός) στο 4τομο βιβλίο του «Η Επανάσταση του 21» Εκδόσεις Μέλισσα τ. 3^{ος}: « Δίχως τον ηρωισμό και το μαρτύριο (των Ελλήνων) , δίχως τα σταροκάραβα μας που γίνηκαν στόλοι και τους μπουρλοτιέρηδες μας που καίγανε τα ντελίνια και τις φρεγάτες του δυνάστη, κανείς δεν θα μας έδινε την λευτεριά. Η λευτεριά δεν χαρίζεται.»

Σπυρίδων Τρικούπης στην «Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης»: «Τα αποτελέσματα της Ελληνικής Επανάστασης αποδείχτηκαν γιγαντιαία και με άλλο τρόπο, επειδή ανέτρεψαν τις πολυθρύλητες αρχές της «Ιερής Συμμαχίας» που καταδίκασε οποιαδήποτε πολιτική μεταβολή με αποστασίες και όπλα, κλόνισαν το καθιερωμένο από καιρό σύστημα της ισορροπίας της ευρωπαϊκής πολιτικής, οδήγησαν στη δόξα και στην πολιτική ύπαρξη ένα έθνος που είχε ριχτεί πριν από αιώνες στον τάφο της ανυπαρξίας και της δουλείας και συνέβαλαν στην διάλυση μιας παλιάς αυτοκρατορίας που είχε γεννηθεί, είχε γεράσει και ετοιμαζόταν να πεθάνει αμαθής, αντικοινωνική και βάρβαρη.»

Τώρα ας δούμε, αρχικά μεν, σε ποια κατάσταση βρίσκονταν οι δύο εμπόλεμες πλευρές το Φθινόπωρο του 1827, όταν δηλαδή επήλθε, ως καταλύτης, η παρέμβαση των τριών «Δυνάμεων» στο Ναυαρίνο, και κατά δεύτερον, τους λόγους που οδήγησαν τις τρεις «Δυνάμεις» να αποφασίσουν την ναυμαχία αυτή, παραγνωρίζοντας τις υποχρεώσεις τους που απέρρεαν από την «Συνθήκη της Βιέννης» του 1815, που γέννησε την «Ιερά Συμμαχία», στην οποία είχαν προσχωρήσει, την «ανίερη» δηλαδή συμμαχία των «ηγεμόνων» κατά των λαών της Ευρώπης.

Β' Κεφάλαιο 1^ο

Η κατάσταση των εμπολέμων πριν από την ναυμαχία του Ναυαρίνου

Ο Ιμπραήμ, τον Οκτώβριο του 1827, αν και συμπλήρωνε 3 χρόνια περίπου στην Ελλάδα, δεν είχε κατορθώσει να «ειρηνεύσει» όλη την Πελοπόννησο, την ορεινή Ρούμελη και τα νησιά. Οι μόνες περιοχές στις οποίες φαίνονταν να έχει καταπνιγεί η επανάσταση ήταν η Στερεά Ελλάδα, μετά την πτώση του Μεσολογγίου και την κατάληψη από τον Κιουταχί της Ακρόπολης των Αθηνών, η κεντρική, νοτιοδυτική και δυτική Πελοπόννησος, τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, πλην βέβαια της συνεχώς ανθισταμένης Σάμου, και η Κρήτη, παρ' όλο που «άτακτα» σώματα κρητικών είχαν καταλάβει, το 1827, και κρατούσαν το φρούριο της Γραμβούσας, μετά δε την ναυμαχία του Ναυαρίνου εμφανίστηκαν πολλές τοπικές εξεγέρσεις, που όμως δεν κατάφεραν να εξαναγκάσουν τις Μεγάλες Δυνάμεις να συμπεριλάβουν και την Κρήτη μέσα στα σύνορα του νέου ελληνικού κράτους, Έτσι, η Κρήτη παρέμεινε μέχρι το 1840 υπό την κυριαρχία, όχι του Σουλτάνου, αλλά του Αχμέτ (ή Μωχάμετ) Άλη της Αιγύπτου, μετά δε και πάλι υπό την κυριαρχία του Σουλτάνου.



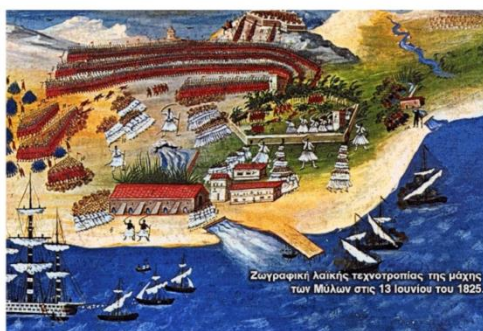
Ο Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο



Χάρτης Πελοποννήσου γκραβούρα

Όμως, το 1827, το Ναύπλιο η Ερμιονίδα και όλη σχεδόν η ανατολική Πελοπόννησος, από την Κόρινθο μέχρι και τη Μάνη, βρίσκονταν στα χέρια των Ελλήνων, μετά την ήττα που υπέστη ο αιγυπτιακός στρατός από τα ελληνικά στρατεύματα στη μάχη των Μύλων, τον Ιούνιο του 1825, υπό την ηγεσία του Δημήτρη Υψηλάντη και του Μακρυγιάννη, τα οποία έστειλε εκεί το «Εκτελεστικό» (η εκλεγμένη δηλαδή από τον

λαό ελληνική κυβέρνηση) για να προασπίσουν αυτή την μεγάλης στρατηγικής σημασίας για την άμυνα του Ναυπλίου τοποθεσία. Έτσι, τα κάστρα του Ακροκορίνθου, του Ναυπλίου (Παλαμήδη και Ακροναυπλία), των Μύλων και της Μονεμβασιάς παρέμεναν στα χέρια των Ελλήνων, παρά τις απόπειρες του Ιμπραήμ να τα κατακτήσει. Ακόμα και το Μοναστήρι του Μέγα Σπηλαιού και τα Καλάβρυτα, που βρίσκονταν στην «ειρηνευμένη» από τον Αιγυπτιακό στρατό δυτική Πελοπόννησο, δεν είχε καταφέρει να τα καταλάβει ο Ιμπραήμ.



Ναύπλιο φωτογραφία, Μονεμβασιά φωτογραφία, Μάχη Μύλων σχέδιο

Πέραν αυτών, ο Κολοκοτρώνης, με τον αντάρτικο στρατό που οργάνωσε και με το σύνθημά «Φωτιά και τσεκούρι στους προσκυνημένους», είχε αρχίσει να αναζωπυρώνει την αντίσταση κατά του κατακτητή ακόμα και στο τμήμα του Μοριά που είχε «ειρηνεύσει» ο Ιμπραήμ. Ιδιαίτερα μετά την, κατ' εντολή του, δολοφονία του Νενέκου, ο οποίος είχε «προσκυνήσει» τον Ιμπραήμ και καλούσε τους Έλληνες σε υποταγή, «καθ' όσον είναι θέλημα Θεού», όπως δήλωνε. Αυτός ο «ανορθόδοξος πόλεμος» άρχισε να δημιουργεί μεγάλα προβλήματα στον Ιμπραήμ ο οποίος ήταν πλέον υποχρεωμένος να εμπλακεί σε έναν άγνωστο γι' αυτόν και για τους Γάλλους επιτελείς του πόλεμο, και με άγνωστο τελικό αποτέλεσμα. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο Κολοκοτρώνης στα «Απομνημονεύματά του»: «...Εκείνο που εχάλαγε το μυαλό του Μπραίμη ήταν που εχάλαγε ένα στρατόπεδο και εις δύο ημέρας έσταινα άλλο». Μην ξεχνάμε την φθορά που μπορεί να επιφέρει και στο καλύτερο στράτευμα ένας καλά οργανωμένος και με απήχηση και στήριξη από τον ντόπιο πληθυσμό ανορθόδοξος πόλεμος, όπως συνέβη στην Ισπανία, με τον

«αήττητο» στρατό του Ναπολέοντα, στην κατεχόμενη Ευρώπη, στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, με τις «αήττητες» στρατιές του 3^{ου} Ράιχ, και στην Κίνα, την 10ετία του 1930, με τον «Ιαπωνικό Αυτοκρατορικό Στρατό».



Κολοκοτρώνης με στρατό στην Πελοπόννησο, 1827, σχέδιο.

Στον νότο της Πελοποννήσου η Μάνη, μετά την ήττα του στρατού του Ιμπραήμ από τους Μανιάτες στη μάχη της Βέργας, έξω από την Καλαμάτα, αλλά και στη μάχη του Δυρού στη «Μέσα Μάνη», όπου προσπάθησε να αποβιβασθεί τμήμα του Αιγυπτιακού στρατού, παρέμενε ελεύθερη και συνέχιζε να βοηθάει τον αγώνα της ανεξαρτησίας. Μία τελευταία απόπειρα του Ιμπραήμ να κατακτήσει την Τσίμοβα (την σημερινή Αρεόπολη), με την προώθηση αυτή τη φορά των στρατευμάτων του από το πέρασμα μεταξύ του κάστρου του Πασαβά και του κάστρου του Κελεφά, από τη μεριά δηλαδή του Γυθείου, απέτυχε και αυτή με μεγάλες απώλειες του Αιγυπτιακού στρατού.

Αλλά και στη Στερεά Ελλάδα, οι ορεινοί όγκοι γύρω από το Καρπενήσι και πάνω από την Ναύπακτο και τα Σάλωνα και η ύπαιθρος της Αττικής, ήταν εκτός ελέγχου του Κιουταχή, ακόμα και μετά την κατάληψη από αυτόν της Ακρόπολης της Αθήνας. Γι' αυτό και στην αναφορά του προς τον Σουλτάνο ανέφερε απλώς ότι δεν υπήρχαν πλέον στην Ανατολική Στερεά «ενεργές εστίες αντίστασης». Εκτός ελέγχου όμως του Κιουταχή βρίσκονταν και η Σαλαμίνα, όπου είχαν καταφύγει οι Αθηναίοι, οι οποίοι είχαν οχυρώσει το ύψωμα, στην απέναντι από το Μοναστήρι της Φανερωμένης ακτή, κοντά δηλαδή στην σημερινή Νέα Πέραμο, ώστε να αντιστούν, σε περίπτωση μιας νέας επίθεσης του τουρκικού ή του τουρκοαιγυπτιακού στρατού κατά της Σαλαμίνας ή «Κούλουρης», όπως την αποκαλούσαν οι Αθηναίοι (αλήθεια, πόσοι έχουν επισκεφθεί το τείχος αυτό, τόσο κοντά στην Αθήνα, που υφίσταται ακόμα;).



Raffaello Ceccoli (1800-1850) Θέα Ακρόπολης



Μεχμέτ Ρεσίτ Πασάς (ο επωνομαζόμενος Κιουταχής)

Το κυριότερο όμως πρόβλημα για τον Ιμπραήμ ήταν το ότι δεν ήλεγχε τα νησιά, τόσο τα κοντινά στην Αργολίδα και την Αττική (Αγκίστρι, Αίγινα, κ.λ.π.), όσο και τις Κυκλάδες και βέβαια τα ορμητήρια του ελληνικού στόλου, την Ύδρα δηλαδή και τις Σπέτσες, αλλά και τον Πόρο, όπου ναυλοχούσε το «Ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό»,

του οποίου τα πλοία ανήκαν στο Ελληνικό Κράτος. Όλα δε αυτά τα νησιά, και κυρίως η ευημερούσα πόλη της Ερμούπολης στη Σύρα, συνέχιζαν να πληρώνουν τον επιβληθέντα από την επαναστατική κυβέρνηση φόρο, βοηθώντας έτσι και οικονομικά τον αγώνα. Μια προσπάθεια του Ιμπραήμ να καταλάβει την Ύδρα και τις Σπέτσες απέτυχε με ταπεινωτικό για τον ίδιο και τον στόλο του τρόπο. Ήταν τότε που αναφώνησε: «Αχ εσύ μικρή Αγγλία (εννοώντας την Ύδρα) δεν θα μου ξεφύγεις». Και όμως, μέχρι και την «Ναυμαχία του Ναυαρίνου, τόσο η Ύδρα, όσο και οι Σπέτσες, «του ξέφευγαν». Αν η προσπάθεια του αυτή κατά της Ύδρας και των Σπετσών επιτύγχανε θα έκρινε, σε μεγάλο βαθμό υπέρ του Ιμπραήμ, τον πόλεμο της ανεξαρτησίας στη θάλασσα, μετά και την καταστροφή των Ψαρών. Έτσι, ο ελληνικός στόλος, παρ' όλες τις απώλειες πλοίων που είχε κατά την μέχρι τότε διάρκεια του πολέμου της ανεξαρτησίας, συνέχιζε να είναι ένας στόλος αξιόμαχος, με έμπειρα πληρώματα, που διατηρούσε, παρά την έλλειψη χρημάτων, την πρωτοβουλία των κινήσεων στον θαλάσσιο χώρο και τη δυνατότητα πραγματοποίησης καταδρομών ακόμα και μακριά από τις βάσεις του ανεφοδιασμού του, όπως η παράτολμη, αλλά αποτυχημένη λόγω κακής οργάνωσης και τυχαίων γεγονότων, καταδρομική επίθεση του Κανάρη στο λιμάνι της Αλεξάνδρειας. Αλλά και η ανάλογη καταδρομική επίθεση μιας μοίρας του ελληνικού στόλου, μαζί με πλοία των ναυτικών νησιών, στο ίδιο αιγυπτιακό λιμάνι, την 4^η Ιουνίου 1827, λίγο πριν δηλαδή την ναυμαχία του Ναυαρίνου, υπό την ηγεσία πλέον του Ναυάρχου Κόχραν, στον οποίο η Συνέλευση της Τροιζήνας του 1827 είχε αποδώσει τον βαθμό του Αρχιναυάρχου και τον είχε τοποθετήσει επί κεφαλής του ελληνικού στόλου. Κατά την επιχείρηση αυτή ελληνικά πυρπολικά κατέστρεψαν ένα πλοίο του αιγυπτιακού στόλου που έφερε 22 κανόνια. Ο υπόλοιπος αιγυπτιακός στόλος πρόλαβε και κρύφτηκε μέσα στον οχυρωμένο λιμένα της Αλεξάνδρειας, καθ' όλη τη 2ήμερη παραμονή του ελληνικού στόλου έξω από αυτόν. Δυστυχώς, ο αντίθετος άνεμος και τα πυροβόλα των οχυρώσεων του λιμένα της Αλεξάνδρειας, εμπόδισαν τα ελληνικά πλοία να μπουν μέσα σε αυτό το λιμάνι και να επιφέρουν μεγαλύτερα πλήγματα στον Αιγυπτιακό στόλο. Δεν πρέπει δε να παραλείψουμε να αναφέρουμε και τη νικηφόρα ναυμαχία κατά του τουρκοαιγυπτιακού στόλου στον Κάβο Ντόρο. Βέβαια, μικρότερου βεληνεκούς καταδρομές και ναυμαχίες έγιναν πολλές από τον ελληνικό στόλο, καθ' όλο το 1827, μέχρι και την ναυμαχία του Ναυαρίνου, κατά τις οποίες κατεστράφησαν ή αιχμαλωτίστηκαν πολλά εχθρικά πλοία με πρωταγωνιστές τα κρατικά πλέον ελληνικά πολεμικά πλοία, «Ελλάς», «Σωτήρ» και το ατμοκίνητο «Καρτερία». Έτσι, επί παραδείγματι, στις 18 Σεπτεμβρίου 1827, πολύ λίγο δηλαδή πριν από την ναυμαχία του Ναυαρίνου, μία μοίρα του ελληνικού στόλου που περιπολούσε στον Κορινθιακό κόλπο εισήλθε στο λιμάνι των Σαλώνων (την σημερινή Ιτέα) και συνέλαβε 7 αυστριακά πλοία, τα οποία είχαν παραβιάσει τον αποκλεισμό που είχε κηρύξει η ελληνική κυβέρνηση και κατέστρεψε άλλα επτά τουρκικά. Η «Ελλάς» και η «Καρτερία» ήταν τα πλοία που παρήγγειλε η Ελληνική Κυβέρνηση σε ξένα ναυπηγεία, χάρη στα «δάνεια της ανεξαρτησίας», ο δε «Σωτήρ»

είχε δωρηθεί στην ελληνική κυβέρνηση από το «Φιλελληνικό Κομιτάτο» της Γαλλίας. Τα τρία αυτά πολεμικά πλοία ανήκαν στο ελληνικό κράτος και αποτελούσαν το «κρατικό» «Ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό».



Γκραβούρα Υδρας 1827



Πολεμικό πλοίο εποχής

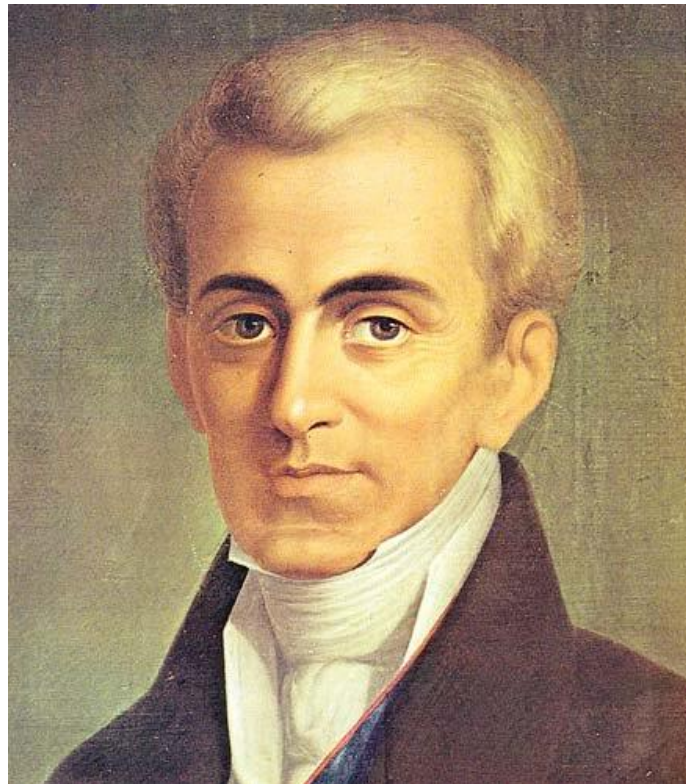
Συμπερασματικά λοιπόν μπορούμε να πούμε ότι , μετά 3 χρόνια από την έλευση του Αιγυπτιακού στρατού και στόλου στην Ελλάδα, και παρ' όλες τις μεγάλες καταστροφές και τις μεγάλες απώλειες σε έμψυχο και άψυχο υλικό, αλλά και σε εδάφη, που υπέστησαν οι Έλληνες, δεν διαφαίνονταν στον ορίζοντα σύντομη λήξη του πολέμου, με καθαρή και αδιαμφισβήτητη νίκη των τουρκοαιγυπτιακών στρατευμάτων .

Γ' Κεφάλαιο 2^ο

Οι λόγοι της επέμβασης των τριών «Δυνάμεων»

Μετά την έναρξη της επανάστασης η οποία, με την «Συνέλευση της Επιδαύρου», που ψήφισε το πρώτο «Σύνταγμα» της ανεξάρτητης Ελλάδας, μετεξελίχθηκε πλέον σε «Πόλεμο της Ανεξαρτησίας», κατά την διάρκεια του οποίου ο οθωμανικός στρατός υπέστη αρκετές ήττες με αποτέλεσμα την απελευθέρωση πολλών ελληνικών εδαφών, αλλά κυρίως μετά την αποτυχία του Ιμπραήμ να «ειρηνεύσει» τις επαναστατημένες περιοχές, οι Άγγλοι συνειδητοποίησαν ότι, λόγω αυτού του παρατεταμένου πολέμου, το εμπόριό τους στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο υφίστατο μεγάλη ζημιά, η δε ναυσιπλοΐα σ' αυτές τις περιοχές καθίστατο προβληματική, χωρίς να διαφαίνεται κάποια λύση του προβλήματος αυτού στον ορίζοντα, η οποία βέβαια να ήταν αποδεκτή και από αυτούς. Ενός πολέμου δηλαδή που παρά την επέμβαση του στόλου και του στρατού του Ιμπραήμ, κανένας από τους εμπόλεμους δεν μπορούσε να επιβληθεί πλήρως στον αντίπαλό του και να επιβάλλει μία «αδιαμφισβήτητη» ειρήνευση στον ελλαδικό χώρο. Αυτή η κατάσταση επιδεινώνονταν και από το ότι, αρκετοί πλέον έλληνες ναυτικοί που έχασαν τα πλοία τους και την περιουσία τους από τις καταστροφές που επέφεραν στους τόπους τους οι Τούρκοι (π.χ. Ψαρά), εγκατεστημένοι στην Ύδρα και αλλού, επιδίδονταν, για βιοπορισμό, αλλά και για πλουτισμό ενίοτε, στην πειρατεία κατά αλλοδαπών πλοίων, κυρίως δε όσων έφεραν την σημαία των Μεγάλων Δυνάμεων, παρά τις αντιρρήσεις, τόσο της ελληνικής κυβέρνησης, όσο και των ναυτικών νησιών. Τόσο δε οι Τούρκοι, όσο και οι Αιγύπτιοι, δεν είχαν καμία όρεξη να ασχοληθούν με την εξάλειψη της πειρατείας αυτής, μέσα στο χάος και την ανασφάλεια των θαλασσών που είχε σαν αποτέλεσμα ο παρατεταμένος πόλεμος της ανεξαρτησίας. Έτσι, η πειρατεία στο Αιγαίο εξαλείφθηκε μόνο όταν ανέλαβε την διακυβέρνηση της Ελλάδας ο Καποδίστριας. Πέραν αυτού, οι Άγγλοι έβλεπαν την κοινή γνώμη στην Ευρώπη να απαιτεί, όλο και πιο επιτακτικά πλέον, λύση του ελληνικού προβλήματος υπέρ της Ελλάδας, που ίσως τελικά να οδηγούσε σε μια λύση μη αρεστή στην Αγγλία, αν αυτή η λύση αποφασίζονταν ερήμην της. Τέλος, η αγγλική διπλωματία αντιλαμβάνονταν ότι οι Ρώσοι, με πρόσχημα την λύση του «ελληνικού αδιεξόδου», караδοκούσαν και ορέγονταν την κάθοδό τους στα Βαλκάνια για να πολεμήσουν κατά της εξασθενημένης Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και να κερδίσουν εδάφη και επιρροή, αλλά και παρουσία στις «θερμές» θάλασσες του νότου. Μην ξεχνάμε ότι όταν ο Σουλτάνος, μετά την ναυμαχία του Ναυαρίνου, αρνήθηκε πεισματικά να συζητήσει οποιαδήποτε λύση περιορισμένης έστω ανεξαρτησίας της Ελλάδας, ακόμη και υπό την επικυριαρχία του, την λύση την έδωσε η Ρωσία η οποία βρήκε την αφορμή και κήρυξε τον πόλεμο κατά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, με αποτέλεσμα ο ρωσικός στρατός να φθάσει, το

1828, μέχρι την Αδριανούπολη και να αναγκαστεί ο Σουλτάνος να δεχθεί πλέον μία «πλήρη» ανεξαρτησία της Ελλάδας, οι δε Ρώσοι να κερδίσουν επιρροή και εδάφη. Όμως, επειδή είχε προηγηθεί η Συνδιάσκεψη του Λονδίνου, με πρωτοβουλία της Αγγλίας, οι Ρώσοι δεν ήταν δυνατόν να επιβάλουν λύση μη αποδεκτή από τις άλλες δύο «Δυνάμεις». Βέβαια, υπήρχε και ένας άλλος λόγος που η αγγλική διπλωματία έκλινε προς την δημιουργία ενός νέου ελληνικού κράτους. Μετά την εικόνα μιας παραπαίουσας και διαλυμένης Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, που έδωσαν οι νίκες των Ελλήνων, η αγγλική διπλωματία δεν είχε πλέον καμία εμπιστοσύνη στην δυνατότητα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας να εμποδίσει την Ρωσία να κατέβη στη Μεσόγειο.



Ιωάννης Καποδίστριας



Ρωσοτουρκικός πόλεμος 1828

ΣΠΥΡΟΣ ΦΑΣΟΥΛΑΣ



Χάρτης Οθωμανικής Αυτοκρατορίας 1820

ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΠΡΟΚΑΛΕΣΑΝ ΤΗΝ ΝΑΥΜΑΧΙΑ ΤΟΥ ΝΑΥΑΡΙΝΟΥ

Εν τω μεταξύ, στους οικονομικούς κύκλους του «Σίτυ», αλλά και σε διορατικούς πολιτικούς, ιδιαίτερα του φιλελεύθερου χώρου, όπως ο Κάννινγκ, μετά την διαπίστωση αυτή, της πλήρους δηλαδή παρακμής της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και της αδυναμίας της, ως εκ τούτου, να προστατεύσει τον χώρο που κατείχε από τις ρωσικές ορέξεις, άρχισε να ωριμάζει η ιδέα της δημιουργίας ενός ανεξάρτητου, ή έστω υπό την επικυριαρχία του Σουλτάνου, που τόσο πεισματικά και δυναμικά διεκδικούσαν οι Έλληνες. Διότι το κράτος αυτό, λόγω του δυναμισμού, αλλά και της ναυτοσύνης των Ελλήνων, θα μπορούσε να προστατεύσει καλύτερα το χώρο που θα κατείχε, από ότι θα το κατάφερνε η Οθωμανική Αυτοκρατορία, εμποδίζοντας, με αυτόν τον τρόπο, την κάθοδο του «ξανθού γένους» στις ζεστές θάλασσες της Μεσογείου. Το κράτος δε αυτό, ως νησιωτικό και με εκτεταμένη ακτογραμμή, θα ήταν ευκολότερο να ελέγχεται από την θαλασσοκράτειρα Αγγλία. Δεν είναι τυχαίο ότι μέχρι την συμφωνία των τριών δυνάμεων, τον Ιούλιο του 1827, για την επίλυση του «ελληνικού αδιεξόδου», η Ρωσία δεν ήθελε την δημιουργία ενός ενιαίου και ανεξάρτητου ελληνικού κράτους. Επεδίωκε την δημιουργία τεσσάρων, υπό την πλήρη επικυριαρχία του Σουλτάνου, ξεχωριστών ελληνικών κρατιδίων, τα οποία θα μπορούσε έτσι εύκολα να επηρεάζει, αλλά και να εξαρτώνται από αυτήν, λόγω της «δογματικής συγγένειας» (ορθοδοξίας), αρκεί βέβαια να μην αναπτύσσονταν εκεί αστικές δομές και φιλελεύθερο καθεστώς, όπως θα ήθελε η Αγγλία. Μία ισχυρή αστική τάξη και ένα κίνημα διαφωτισμού, τόσο για λόγους οικονομικής εξάρτησης από την αναπτυσσόμενη «Δύση», όσο και για λόγους ιδεολογικούς και συνταύτισης με τον «Δυτικό» ορθολογισμό, ήταν φυσικό να πρόσκεινται ευμενώς προς τις «Δυτικές» αστικές δημοκρατίες και τις δυτικές αξίες, για τις οποίες άλλωστε αγωνίζονταν ο «Ελληνικός Διαφωτισμός». Αντίθετα, στα ημιανεξάρτητα αυτά κρατίδια, που θα ήταν υπό την επικυριαρχία του Σουλτάνου και την «πνευματική» και εκκλησιαστική εξάρτηση του Πατριαρχείου, θα κυριαρχούσαν, όπως πίστευε η ρωσική διπλωματία οι «αγωνιστές», οι χωρικοί και ο κλήρος οι οποίοι διέκειντο παραδοσιακά φιλικά προς την «ομόδοξη» Ρωσία και όχι προς τις χώρες που εισήγαγαν, κατ' αυτούς, «ανατρεπτικές» ιδέες και «εξαρτιόνταν» θρησκευτικά από τον Πάπα ή τις Προτεσταντικές εκκλησίες, δηλαδή τις δυτικοευρωπαϊκές χώρες και ιδιαίτερα την Αγγλία και τη Γαλλία.

Η Ρωσία βέβαια, που είχε κάθε συμφέρον να επιτεθεί στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και να κερδίσει νέα εδάφη, μεγαλύτερη επιρροή στα Βαλκάνια και παρουσία στις ζεστές θάλασσες της Μεσογείου, αδυνατούσε να ενεργήσει μονομερώς, αγνοώντας δηλαδή τις άλλες δύο Μεγάλες Δυνάμεις (Αγγλία και Γαλλία), αλλά έως τότε, διερωτόνταν οι Άγγλοι «Φιλελεύθεροι». Εάν βέβαια οι εξεγερμένοι Έλληνες, που είχαν αναγνωριστεί από την Αγγλία το 1823 «de facto» ως «εμπόλεμοι» (δηλαδή ως κρατική οντότητα), είχαν ηττηθεί πλήρως από τον Ιμπραήμ, πράγμα το οποίο προσδοκούσαν αρχικά οι κυβερνήσεις του Συντηρητικού κόμματος της Αγγλίας, αλλά και οι άλλες «Δυνάμεις», της Ρωσίας μη εξαιρουμένης,

ως δεσμευόμενης από την συμμετοχή της στην «Ιερά Συμμαχία», κανείς δεν θα μπορούσε να βρει το πρόσχημα για την κήρυξη ενός πολέμου κατά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Όμως, μετά από 3 χρόνια επέμβασης του Ιμπραήμ στην Ελλάδα, τόσο οι μάχιμες ελληνικές δυνάμεις που απέμειναν και συνέχιζαν να ανθίστανται, όσο και ο τουρκοαιγυπτιακός στρατός, αδυνατούσαν, όπως προανέφερα, να δώσουν μία οριστική και αδιαμφισβήτητη λύση στο «ελληνικό πρόβλημα», με πλήρη επικράτηση δηλαδή του ενός κατά του ετέρου. Αλλά, ακόμα και αν κατάφερνε τελικά ο Ιμπραήμ να δώσει τη λύση, με πλήρη νίκη κατά των Ελλήνων, δεν ήταν καθόλου σίγουρο πλέον ότι οι Έλληνες δεν θα ξεσηκώνονταν και πάλι, αφού είχαν διαμορφωθεί καταστάσεις που εμπόδιζαν την επιστροφή στο καθεστώς που ίσχυε πριν τον Μάρτιο του 1821 (Κρατική οντότητα που λειτουργούσε βάσει συντάγματος που ψηφίστηκε από τρεις Εθνικές Συνελεύσεις, καταπάτηση, ή εθνοποίηση, των τουρκικών περιουσιών, εξοικείωση του λαού με τις πολεμικές επιχειρήσεις και τα όπλα, αναδιάταξη εν μέρει των ταξικών δομών, κυριαρχία των θαλασσών, συνειδητοποίηση ακόμα και από τους χωρικούς ότι η τουρκική εξουσία δεν ήταν αήττητη, αδυναμία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας να κρατήσει σε υποταγή τους υπόδουλους λαούς, ιδιαίτερα στον νότο και τα νησιά, κ.λ.π.).



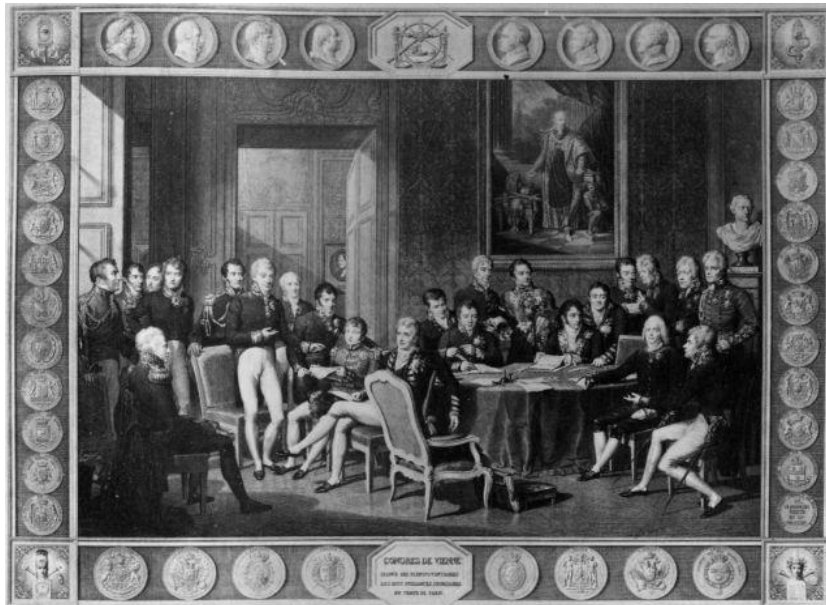
Κλέμενς φον Μέττερνιχ



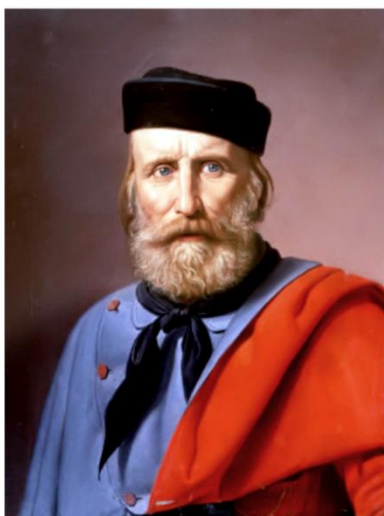
Αγγλική Βουλή 1820

Αυτοί ήταν λοιπόν οι λόγοι που οδήγησαν τελικά την Αγγλία στην απόφαση να συγκαλέσει στο Λονδίνο μία συνδιάσκεψη των τριών «Δυνάμεων», για την από κοινού επίλυση του «Ελληνικού Προβλήματος», παραβιάζοντας πλέον τις δεσμεύσεις της προς την «Ιερά Συμμαχία», η οποία προέκυψε από την Συνδιάσκεψη της Βιέννης το 1815, όταν βέβαια έκρινε ότι ήταν ώριμες οι συνθήκες για κάτι τέτοιο και αφού προηγουμένως είχε αλλάξει τις θέσεις της όσον αφορά το ποιός θα ήταν ο καλύτερος τρόπος να εμποδίσει τη Ρωσία να κατέβει στην Μεσόγειο (αντικατάσταση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας που βρίσκονταν σε παρακμή με ένα νέο και δυναμικό μικρό ελληνικό κράτος με φιλελεύθερες αρχές). Άλλωστε, όπως προαναφέραμε, η ευέλικτη Αγγλία, είχε ήδη προσεγγίσει τους εξεγερμένους Έλληνες, ήδη από το 1823, αναγνωρίζοντάς τους ως «εμπόλεμους» και επιτρέποντας στους κεφαλαιούχους της να χορηγούν στην ελληνική κυβέρνηση δάνεια, χωρίς όμως να προχωρεί σε καμία άλλη κίνηση, εν αναμονή των εξελίξεων και των διεθνών ισορροπιών. Η Συνδιάσκεψη του Λονδίνου, που συγκλήθηκε με πρωτοβουλία της Αγγλίας, κατέληξε τελικά στην υπογραφή της «Συνθήκης του Λονδίνου» της 6^{ης} Ιουλίου 1827, με την οποία οι τρεις Δυνάμεις αποφάσισαν να επιβάλουν την λήξη του παρατεταμένου ελληνοτουρκοαιγυπτιακού πολέμου και την δημιουργία ενός ελληνικού κράτους, ακόμα και με την δύναμη των όπλων εν ανάγκη, όπως και έγινε τελικά με την ναυμαχία του Ναυαρίνου. Αν δεν συντάσσονταν η Αγγλία με αυτήν την νέα πραγματικότητα, ήταν πολύ πιθανόν, αργά ή γρήγορα, η Ρωσία, σε συνεργασία με τη Γαλλία, να ήταν οι Δυνάμεις που θα έδιναν κάποια λύση στο αδιέξοδο που δημιουργήθηκε από την αδυναμία του Ιμπραήμ να καταστείλει την επανάσταση και σ' αυτό θα είχαν και την αποδοχή της κοινής γνώμης της Ευρώπης! Κάτι που έκανε τους Άγγλους «να βγάζουν σπυριά»! Θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι η «Ιερά Συμμαχία» των νικητών του Ναπολέοντα, αλλά και ο εμπνευστής αυτής της ανίερης συμμαχίας, ο Αυστριακός Καγκελάριος Μέτερνιχ, είχαν παύσει πλέον να έχουν τη δύναμη και την επιρροή που είχαν προς

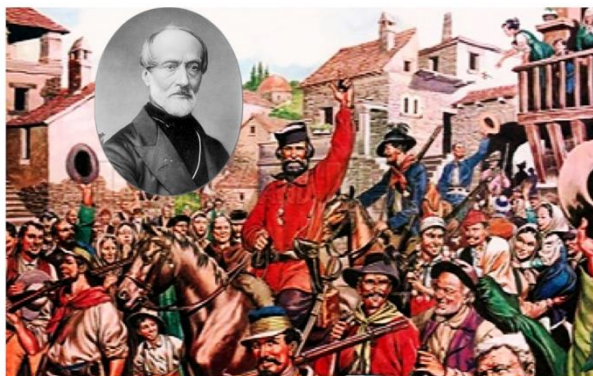
τις άλλες Δυνάμεις , όπως συνέβαινε το 1821και μέχρι το 1824 περίπου. Στην απεξάρτηση των τριών «Δυνάμεων» από την Αυστρία και από την «Ιερά Συμμαχία» έπαιξε βασικό ρόλο η πορεία του «Ελληνικού Πολέμου της Ανεξαρτησίας» ο οποίος, εκτός των άλλων, αναζωπύρωσε στους λαούς της Ευρώπης τα δημοκρατικά αισθήματα που είχαν «ενταφιαστεί» μετά την ήττα του Ναπολέοντα και την Συνθήκη της Βιέννης του 1815. Γι' αυτό και είναι μεγάλη η προσφορά της Ελληνικής Επανάστασης και στην αναζωπύρωση των επαναστατικών κινημάτων της Ευρώπης. Η «Ελληνική Επανάσταση» δηλαδή άνοιξε τον δρόμο στα μετέπειτα εθνικοαπελευθερωτικά ή δημοκρατικά κινήματα της Ευρώπης, όπως ήταν η επανάσταση που οδήγησε στην απελευθέρωση του Βελγίου το 1830, η «Ιουλιανή Επανάσταση» στην Γαλλία την ίδια χρονιά που ανέτρεψε τους «Βουρβώνους», και οι δημοκρατικές και εθνικοαπελευθερωτικές εξεγέρσεις στην Ιταλία, που οδήγησαν αργότερα στην απελευθέρωσή μεγάλων τμημάτων της χώρας από τους Αυστριακούς και στην συνένωσή των κρατιδίων της Ιταλικής χερσονήσου σε ένα ενιαίο κράτος (Risorgimento).



Συνθήκη της Βιέννης 1815



Γαριβάντι



Εξέγερση Ιταλίας 1861

Βέβαια, η αλλαγή της αγγλικής πολιτικής εμφανίστηκε από τους ιστορικούς ότι οφείλονταν στην αλλαγή «Υπουργείου» (κυβέρνησης) , κατόπιν της παραίτησης δηλαδή της «άκαμπτης» κυβέρνησης των «Συντηρητικών» (των Τόρρυς) και την ανάληψη της πρωθυπουργίας από τον «Φιλελεύθερο» (των Ουίγκων δηλαδή) Τζωρτζ Κάννινγκ. Όμως στην ιστορία, όταν οι αναγκαιότητες επιβάλουν σε μία χώρα, ή σε μία «τάξη», την αλλαγή πλεύσης, πάντα βρίσκεται ο κατάλληλος , λόγω «ιδεολογικής» τοποθέτησης , ή και σαν νοοτροπία, πολιτικός που θα την υλοποιήσει, χωρίς βέβαια να παραγνωρίζουμε τον ρόλο που μπορούν να παίζουν ευκαιριακά οι διαφορετικές απόψεις που υφίστανται μεταξύ αυτών που καλούνται να διαχειριστούν την πορεία της χώρας αυτής.

Δ' Επίλογος

ΑΥΤΕΣ ΗΤΑΝ ΛΟΙΠΟΝ οι αιτίες που ανάγκασαν τους Άγγλους και τις άλλες «Δυνάμεις», πλην της Αυστρίας, να αλλάξουν πολιτική και να πάρουν την πρωτοβουλία της υπογραφής της συνθήκης του Λονδίνου της 6^{ης} Ιουλίου 1827. Μία απόφαση που επεβλήθη τελικά στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και στην Αίγυπτο με την ναυμαχία του Ναυαρίνου. Το ότι τα αποτελέσματα της ναυμαχίας αυτής (πλήρης σχεδόν καταστροφή του τουρκοαιγυπτιακού στόλου) υπερέβησαν τους στόχους και τα όρια που έθεσε η Αγγλική κυβέρνηση είναι ένα άλλο θέμα. Συμβαίνει ενίοτε στην ιστορία οι ενέργειές μας να συνεπιφέρουν και κάποια αποτελέσματα τα οποία, είτε δεν επιδιώκαμε, είτε απλώς απευχόμασταν .

Αν ο Ιμπραήμ είχε καταφέρει να «ειρηνεύσει» την Ελλάδα, οι μεγάλες δυνάμεις ΔΕΝ ΘΑ ΕΙΧΑΝ ΕΠΕΜΒΕΙ, ακόμα και εάν πίστευαν ότι αυτό ήταν το συμφέρον τους, όπως δεν επενέβησαν άλλωστε και όλα αυτά τα τρία περίπου χρόνια που ο Ιμπραήμ βρίσκονταν στην Ελλάδα, παρ' όλες τις ωμότητες που διέπρατταν , τόσο ο Ιμπραήμ, όσο και ο Κιουταχής, και παρά την πίεση που ασκούσε προς αυτήν την κατεύθυνση η κοινή γνώμη της Ευρώπης. Η Αγγλία, ειδικότερα, παρ' όλο που είχε αναγνωρίσει τους Έλληνες ως "εμπόλεμους", αντιδρούσε αρχικά σε κάθε προσπάθεια που θα είχε σαν αποτέλεσμα την εξασθένηση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ή, και την ενδυνάμωση της Ρωσίας, όπως πίστευε ακόμα ότι θα συνέβαινε αν εξασθηνίζε η Οθωμανική Αυτοκρατορία. Γι' αυτό και τον Σεπτέμβριο του 1824 οι Άγγλοι ματαίωσαν την συνδιάσκεψη της Πετρούπολης, την οποία προετοίμαζαν η Ρωσία και η Γαλλία, με σκοπό την επίλυση του «ελληνικού προβλήματος», σύμφωνα με τα συμφέροντά τους βέβαια. Κάτι το οποίο απέδειξε ότι δύσκολα θα αποφασίζονταν κάποια λύση του «ελληνικού προβλήματος» χωρίς την έγκριση της Αγγλίας, της ισχυρότερης πλέον Δύναμης. Η Αγγλία είχε αποφασίσει να περιμένει μια ποιο κατάλληλη γι' αυτήν περίπτωση για να επέμβει. Και η περίπτωση αυτή ήρθε όταν

εξασθένησαν και οι δύο εμπόλεμοι, ο δε συνεχιζόμενος πόλεμος επέφερε πλέον μεγάλη ζημία στα συμφέροντά της. Επί πλέον, η ελληνική κυβέρνηση, μετά από πρόταση του Μαυροκορδάτου και με απόφαση της 3^{ης} Εθνικής Συνέλευσης της Τροιζήνας του 1827, ζήτησε την στήριξη της Αγγλίας για την απελευθέρωση της χώρας, ζητώντας από την αγγλική διπλωματία να δραστηριοποιηθεί υπέρ της ανεξαρτησίας της Ελλάδας ,δηλώνοντας ότι «έθετεν εκουσίως την εθνικήν ανεξαρτησίαν υπό την μοναδικήν υπεράσπισιν της Μ. Βρετανίας». Ίσως λοιπόν αυτό το «απονενοημένο» διάβημα των σε απελπιστική θέση ευρισκομένων ελλήνων, να βάρυνε στη ζυγαριά της αγγλικής πολιτικής, και να την έπεισε να επέμβει για την επίλυση του «ελληνικού προβλήματος».



Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος

Χαρακτηριστικό του τρόπου με τον οποίο ενεργούσε η Αγγλία, η οποία ακολουθούσε πάντα μία σταθερή και πάγια πολιτική, αλλά ευέλικτη ή και με τροποποιητικούς ελιγμούς ενίοτε, ή ακόμη και παίζοντας «σε δύο ταμπλώ», ανάλογα με τις περιστάσεις, ήταν και η αγγλική στάση όταν, το 1839, η Αίγυπτος κήρυξε τον πόλεμο κατά της εξασθενημένης Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Τότε, ο καλοοργανωμένος Αιγυπτιακός στρατός, υπό την ηγεσία του γνωστού στους Έλληνες Ιμπραήμ, νικώντας τον Οθωμανικό σε όλες τις μάχες που έγιναν στη Μέση Ανατολή, προέλαυνε προς την Μικρά Ασία και την Κωνσταντινούπολη. Τότε η Αγγλία ,σταθερή και ανένδοτη αυτή τη φορά στις θέσεις της και μη θέλοντας επ' ουδενί να αυξήσει η Αίγυπτος τα εδάφη της και να ενδυναμωθεί, ώστε να είναι δύσκολο να ελέγχεται από αυτήν, ούτε να εξασθενήσει ακόμα περισσότερο η Οθωμανική Αυτοκρατορία, πολλώ μάλλον δε να διαλυθεί, ούτε όμως βέβαια και να εκουγχρονιστεί με τον Αχμέτ Άλη ως Σουλτάνο και να καταστεί «Μεγάλη Δύναμη»

και πάλι, κάτι που αποδέχονταν πολλοί οθωμανοί αξιωματούχοι, περιμένοντας τον Ιμπραήμ να φτάσει στην Κωνσταντινούπολη για να τον «προσκυνήσουν», πιστεύοντας ότι με αυτήν την δυναστική αλλαγή θα έπαυε η Αυτοκρατορία να είναι ο «μεγάλος ασθενής», επενέβη και τις δύο φορές βίαια και σταμάτησε την προέλαση του Ιμπραήμ. Δεν περίμενε δηλαδή να φτάσει ο Ιμπραήμ στον Βόσπορο για να επέμβει! Άλλωστε, λίγα χρόνια αργότερα, οι Άγγλοι πέτυχαν, την δυνατή Αίγυπτο που είχε οικοδομήσει ο Αχμέτ Άλη, να την μετατρέψουν σε Προτεκτοράτο τους. Κάτι δε που δεν είναι γνωστό στο ευρύ κοινό είναι το ότι το 1839 η νέα Ελλάδα έστειλε δύο πλοία για να συνδράμουν την Αγγλία κατά του Ιμπραήμ. Να πούμε ότι οι Έλληνες πήγαν «να πάρουν το αίμα τους πίσω!», πιθανόν. Το 1827 όμως η επέμβαση των 3 Μεγάλων Δυνάμεων έγινε για τον ακριβώς αντίθετο λόγο. Επειδή ο Ιμπραήμ από τον οποίο, τόσο ο Σουλτάνος, όσο και η «Ιερά Συμμαχία», περίμεναν να καταπνίξει εύκολα και γρήγορα την εξέγερση των Ελλήνων, δεν κατάφερε τελικά το στόχο του και η τριετής σύγκρουση, παρ' όλο που είχε εξουθενώσει τους Έλληνες και έφερε σε απελισία την ελληνική επαναστατική κυβέρνηση, δεν είχε νικητή! Οι Έλληνες δηλαδή, όπως αφήνει να εννοηθεί και ο Σπυρίδων Τρικούπης στην «Ιστορία» του, με την ΕΠΙΜΟΝΗ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΥΤΟΘΥΣΙΑ ΤΟΥΣ, έπεισαν την διεθνή διπλωματία ότι τελικά δεν υπήρχε άλλος τρόπος για να σταματήσει ο περίπου επταετής πόλεμος της ανεξαρτησίας παρά μόνο με τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου ελληνικού κράτους. Κάτι που, όπως προκύπτει και από τις αποφάσεις όλων των Εθνικών Συνελεύσεων, ΗΤΑΝ ΑΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΟΣ ΟΡΟΣ για τους Έλληνες.

Όσον αφορά την στροφή της αγωνιζόμενης Ελλάδας προς την Αγγλία, με απόφαση, τόσο της Ελληνικής Κυβέρνησης, όσο και της Συνέλευσης της Τροιζήνας, παρ' όλο που αμφισβητήθηκε και λαιδορήθηκε από πολλούς, σήμερα, πολλοί ιστορικοί την κρίνουν σαν μια ρεαλιστική και αναγκαία πράξη. Η Αγγλία ήταν η μόνη από τις «Δυνάμεις» που είχε την δυνατότητα να δώσει λύση στο αδιέξοδο στο οποίο είχε περιέλθει ο αγώνας της ανεξαρτησίας, συμπαρασύροντας και τις άλλες Δυνάμεις σ' αυτήν της την επιλογή. Αλλά ήταν και η μόνη που μπορούσε να δώσει μία λύση που θα ήταν πιο κοντά στους στόχους για τους οποίους εξεγέρθηκαν οι Έλληνες, για την πλήρη ανεξαρτησία δηλαδή με δημοκρατικό πολίτευμα. Η με «αστικό» και με φιλελεύθερο πολιτικά καθεστώς Αγγλία, ήταν φυσικό να προτιμά, να συνεργάζεται, αλλά και να στηρίζει δυνάμεις που ενστερνίζονταν αυτές τις αρχές και αυτές τις δομές, δομές τις οποίες ενστερνίζονταν και για τις οποίες αγωνίζονταν, τόσο η «Φιλική Εταιρεία» και ο «Ελληνικός Διαφωτισμός», όσο και η ελληνική εμποροναυτική τάξη. Ιδέες όμως που δεν άρεσαν στην τότε Γαλλία της μεταναπολεόντειας εποχής της «Παλινόρθωσης» των Βουρβόνων (μέχρι την επανάσταση του 1830 που ανέτρεψε την απολυταρχία των Βουρβόνων), την Απολυταρχική και «Αριστοκρατική» Ρωσία, και βεβαίως την Αυστρία των Αψβούργων, με πρωθυπουργό τον εμπνευστή της «Ιεράς Συμμαχίας» Μέτερνιχ.

Πέραν όμως αυτών, δεν ήταν δυνατόν να μακροημερεύσει οποιαδήποτε μεταβολή του «στάτους» της περιοχής χωρίς την έγκριση της Αγγλίας, η οποία ήταν η μόνη δύναμη που κυριαρχούσε στις θάλασσες. Πολλώ μάλλον που η Ελλάδα, όντας μία χώρα νησιωτική και με εκτεταμένη ακτογραμμή, της οποίας μεγάλο μέρος του πληθυσμού δραστηριοποιούνταν στην ναυσιπλοΐα και το εμπόριο ήταν, εκ των πραγμάτων, εξαρτημένη από την εκάστοτε κυρίαρχη ναυτική «Δύναμη». Και θα ήταν εξωπραγματικό να πιστεύει κανείς ότι το τότε νεαρό ελληνικό κράτος θα μπορούσε να παραγνωρίσει τη βούληση όλων των ισχυρών «Δυνάμεων», χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν θα έπρεπε να διατηρεί την ανεξαρτησία που επέτρεπαν οι συνθήκες, και να την αυξάνει όσο θα αυξάνονταν και η οικονομική του ανάπτυξη, όπως πίστευε και εφάρμοζε στην εξωτερική του πολιτική ο Χαρίλαος Τρικούπης.



Φιλική Εταιρία

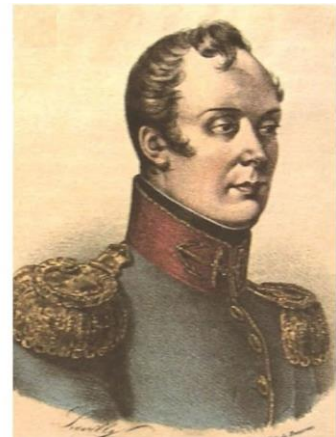
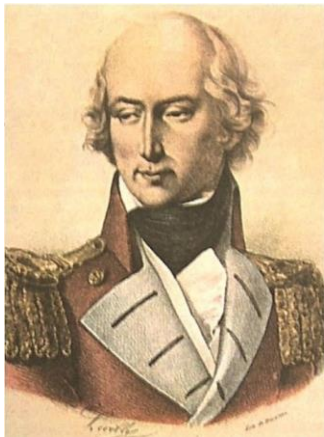


Συνέλευση Τροιζίνας, Καράβια Αγγλικού στόλου

Η σωστή λοιπόν αποτίμηση επομένως της Ναυμαχίας του Ναυαρίνου» είναι ότι η επέμβαση των τριών «Δυνάμεων», μετά από περίπου επτά χρόνια πολέμου, δεν απέβλεπε στο να σώσει τους ηττημένους Έλληνες από την «επί θύραις» δήθεν πλήρη υποταγή τους στον τουρκοαιγυπτιακό στρατό, όπως πολλάκις λέγεται. Αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι δεν έδωσε ένα γρήγορο τέλος στο αδιέξοδο που είχε δημιουργηθεί και ότι, ανεξαρτήτως των λόγων που ώθησαν την καθεμία από αυτές τις Δυνάμεις στο να λάβει μέρος στη ναυμαχία, έθεσε ένα γρήγορο τέλος και στο μαρτύριο και τις θυσίες των Ελλήνων, οι οποίοι διαφορετικά θα ήταν υποχρεωμένοι να παρατείνουν τον αγώνα τους επί μακρόν, συσσωρεύοντας περισσότερα ερείπια και θύματα στην ήδη ερειπωμένη χώρα. Και για αυτό, και μόνο για αυτό, θα πρέπει να τιμούμε την επέμβασή τους αυτή και να την γιορτάζουμε.



Τρεις Ναύαρχοι σε ελληνικό γραμματόσημο



Τρεις Ναύαρχοι